# Verden trenger et budsjett for mennesker og miljø

Vedtatt av landsmøtet i Framtiden i våre hender 8. november 2026

> Arbeiderpartiregjeringen har lagt fram sitt forslag til statsbudsjett, og nå starter regjeringens parlamentariske støtteparti forhandlingene om et budsjett for 2027. Landsmøtet i Framtiden i våre hender ber samarbeidspartiene om å levere et budsjett for mennesker og miljø.

## Stans all ny olje- og gassleting i Arktis

Klimakrisen truer folks liv og framtid over hele verden, og bare den fossile energien som allerede er funnet, tilsvarer over syv ganger så høye utslipp som det vi har råd til om verden skal nå 1,5 gradersmålet[1].

Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen har dømt Sveits for å ikke ha god nok klimapolitikk, da klimaendringene påvirker deres innbyggeres rett til blant annet god helse. Domstolen slo også fast at Sveits ikke kan fraskrive seg ansvaret for såkalte indirekte utslipp – utslipp som skjer i andre deler av verden, men som henger sammen med sveitsisk import eller eksport.

Både produksjon av og leting etter fossil energi kan bryte med folkeretten, slo FNs internasjonale domstol ICJ fast i fjor sommer.

Mens Norge tjener milliarder på global etterspørsel etter olje, betyr klimaendringer for verdens fattige ødelagte hjem og avlinger, tomme sparekontoer og tapt levebrød. Det gjør folk enda mer utsatt når neste katastrofe kommer, og forsterker ulikheten som gjorde dem så sårbare for klimakatastrofer i utgangspunktet. Innen 2050 kan opptil én milliard mennesker[2] bli drevet på flukt av klimakrisen, de fleste i det globale sør.

FNs klimapanel IPCC anslår at mellom 3,3 og 3,6 milliarder mennesker bor i områder som er spesielt sårbare for klimaendringene, inkludert trusler fra havnivåstigning, ekstreme hetebølger, tørke, skogbranner, flom og irreversible tap av dyr og planteliv[3].

Vårt største og viktigste marked, EU, vil ikke ha olje og gass fra Arktis i framtiden. Det innebærer dermed en stor økonomisk risiko for Norge å satse på denne utvinningen. Selv med nye funn vil økt produksjon først kunne komme ut på 2040-tallet, samtidig som EUs gassetterspørsel forventes å falle kraftig i tråd med lovfestede klimamål.

Vi forventer stans i all ny olje- og gassleting i Arktis – det mest sårbare havområdet på norsk sokkel. Det er et nødvendig første skritt for å bringe norsk politikk i tråd med klimavitenskapen, utviklingen i Europa og verden, og den planlagte omstillingen norsk økonomi står overfor.

## Stopp milliongaven til fast fashion

Det importeres rundt 50 plagg per nordmann hvert eneste år. Likevel vil regjeringen nå sponse klesbransjen med 675 millioner kroner ved å halvere tollen på klær og tekstiler. En gavepakke til selskaper som H&M og Zara vil øke overforbruket og premiere fast fashion.

Nordmenn ligger i verdenstoppen på overforbruk av klær. Vi har nå i 359 plagg i skapet[4], og hvert femte plagg brukes sjelden eller aldri. Prisen på klær er halvert siden 1995, mye på grunn av økt bruk av plastfiber i klær. 69% av tekstiler[5] lages nå av syntetiske fibre. Opptil 35 prosent av mikroplasten[6] i havet kommer fra klær.

Bare tre prosent[7] av klærne nordmenn gir bort selges til gjenbruk i Norge. 40 prosent av klærne som sendes til Kenya og Ghana er søppel ved ankomst.

Regjeringen argumenterer i sitt forslag med at småpakker fra Temu og Shein er unntatt tekstiltollen, og at en fjerning av tollen vil fjerne en konkurransefordel for disse aktørene. Regjeringen hopper derimot bukk over at Ekspertgruppen for sirkulærøkonomi hadde en løsning på problemet – en forenklet tollavgift for småpakkene. Dette grepet har blitt innført av EU med stor effekt i 2026.

Svaret på import av lavkvalitets fast fashion fra Temu og Shein er ikke mer «ordinær» fast fashion. Forbrukskarusellen for nye klær må bremses. Derfor trenger vi en fast fashion-avgift som kan finansiere økt satsing på brukt og reparasjon, ikke overføringer i hundremillionersklassen til H&M.

## Nok overforbruk – stopp Temu!

Over 150 000 varer fra Temu, Shein og andre turboselskaper kommer hver dag til Norge. I statsbudsjett kan vi lese om de enorme miljøproblemene som den voksende importen fra turboselskaper som Temu og Shein skaper. Regjeringen peker på at varene ofte inneholder forbudte kjemikalier, og at det skaper problemer for forbrukere og miljø. Likevel lanserer regjeringen ingen konkret handling som vil ha effekt på problemet.

Samtidig har nabolandene våre innført en «Temu-toll» og tar snart flere grep. Effekten er allerede merkbar. Svenske Tullverket meldte om 70 prosent nedgang i antall varer den første måneden etter at Temu-tollen kom. Nå står vi igjen som den åpne Temu-havnen hvor det er fritt frem for å sende billig ræl med miljøgifter og farlige stoffer.

Et flertall i befolkingen ønsker strengere regulering av Temu. I alle velgergruppene representert her av partiene på stortinget er flere for enn mot regulering og begrensninger. Det er på tide å gjøre det som funker – følg EUs effektive toll- og gebyrgrep mot turboplattformene.

### Framtiden i våre hender krever:

- Stans i all ny olje- og gassleting i Arktis
- Opprettholdelse av tekstiltollen inntil en tekstilavgift er på plass. Statens inntekter bør gå til å støtte ombruk og reparasjon, og den nye tekstilavgiften må innføres senest 1. januar 2028.
- Tollavgift på varer fra Temu, Shein og liknende selskaper, etter modell av tilsvarende grep i EU. Kontrollgebyr for å finansiere strengere kontrollpraksis ved innføring av ulovlige produkter.

KILDER


1. Yale Environment 360: e360.yale.edu/digest/fossil-fuel-reserves-carbon-budget-seven-times
2. Oxfam: oxfam.org/en/research/disaster-divide-how-climate-chaos-deepens-inequality-and-enriches-few
3. IPCC AR6 Synthesis Report: ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf
4. OsloMet: oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5331
5. Changing Markets Foundation: changingmarkets.org/report/fashions-plastic-paralysis
6. Europaparlamentet: europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/fighting-plastic-pollution/20181116STO19217/microplastics-sources-effects-and-solutions
7. NORSUS: norsus.no/publikasjon/kartlegging-av-brukte-tekstiler-og-tekstilavfall-i-norge